

KAKTUS

SARA HEJVUD

Prevela
Dijana Radinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Sarah Haywood
THE CACTUS

Copyright © Sarah Haywood 2018
Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Sajmonu, Gabrijelu i Feliksu

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

August

Prvo poglavlje

Ja nisam žena koja zlopamti, koja danima razmišlja o nekoj svađi i preispituje tuđe motive. Niti imam potrebu da po svaku cenu pobedim u raspravi. Međutim, i kod ovog pravila postoje izuzeci. Neću stajati po strani dok neko nekog iskorišćava niti ću dozvoliti da mene neko koristi. Učiniću sve što je u mojoj moći da isteram pravdu. Stoga nije nimalo iznenađujuće što su me događaji koji su se zbili ovog meseca primorali da odlučno i bez oklevanja delujem jer nisam imala drugog izbora.

Moj brat Edvard mi je javio da nam je majka umrla. Bila sam budna iako je bilo tek pola šest ujutru; klečala sam nad ve-ce šoljom i premišljala se da li se nateram da povratim ili da istrpim napad mučnine. Kad bih se isповраćala, bilo bi mi lakše na nekoliko minuta, no ubrzo bi me ponovo spopala muka, te sam nakon vaganja za i protiv zaključila da mi je ipak bolje da trpim. Dok sam gledala u svoj pozeleneli odraz u šolji, u kuhinji je zazvonio telefon. Retko me ko zove na fiksni telefon, pa sam odmah pomislila da je nešto hitno u vezi s mojom majkom. Ispostavilo se, međutim, da stvar nije

hitna. Zapravo, nije bilo drugog razloga da me brat tako rano zove osim da me uhvati nespremnu.

– Suz, ja sam, Ed. Imam loše vesti. Bolje sedi.

– Šta se desilo?

– Suz, ne znam kako ovo da ti kažem. Nažalost...

– Edvarde, saberi se. Je li majka u bolnici?

– Suz, nema je više. Noćas je umrla. Vratio sam se tek oko dva; otišao sam kod drugara na pivo. Svetlo u njenoj sobi je gorelo, pa sam joj kucnuo na vrata i promolio glavu. Čim sam je video kako je klonula, sve mi je bilo jasno. Zvao sam doktoriku; težak moždani udar. Ne mogu da verujem.

Progutala sam žuč što mi je navrla u grlo i sela za kuhinjski sto. Rukom sam ga obrisala i pokupila mrvice od tosta na gomilicu.

– Suz... Suz?

– Pa, imala je sedamdeset osam godina – rekla sam naposletku – i već je doživela dva šloga. Dalo se očekivati. – Zastala sam. Bila sam svesna da bi trebalo da kažem bratu nešto utešno i saosećajno, ali takve mi reči nisu dolazile same od sebe kad je on bio u pitanju. – Verujem da ti je bilo vrlo neprijatno kad si je pronašao – dodala sam. – Izvini, nemam sad vremena da pričam, moram da se spremam za posao. Javiću ti se kasnije. Nego, Edvarde...

– Da, Suz?

– Molim te nemoj da me zoveš Suz.

Nisam očekivala da ću ostati siročić sa četrdeset pet godina, kad većina ljudi još ima oba roditelja. Međutim, moji su već zašli u tridesete kad sam se rodila, a moj otac je imao izvesnu slabost koja ga je prerano oterala u grob. Majku sam poslednjih godina retko viđala, ređe nego što je trebalo. Ja

sam državni službenik, radim na realizaciji projekata (analiziram hrpe složenih podataka i pišem iscrpne izveštaje o izvođenju), i kad se ne borim satima sa velikim brojevima i sitnim slovima, borim se da ostanem na nogama.

Drugi razlog što sam retko posećivala majku jeste taj što je Edvard ponovo živio kod nje, a on i ja – da se lepo izrazim – nemamo isti pogled na život. U stvari, oboje dajemo sve od sebe da se izbegavamo. Moj brat je samo dve godine mlađi od mene po uzrastu, a bar trideset po emocionalnom i psihološkom razvoju, koji je kod njega stao još kad je bio tinejdžer. I to, valjalo bi da kažem, ne zato što ima neki duševni poremećaj koji se može ustanoviti, već zato što je slabić i samoživ. Dok sam ja marljivo radila na tome da izgradim karijeru, steknem siguran posao i sredim svoj život, Edvard je menjao bezvezne poslove, imao neozbiljne veze i živio po rupama. Nije onda ni čudo što se u četrdesetim godinama dovukao natrag kod majke.

Uvek je šok kad ti jave da ti je neko blizak umro čak i ako je bio star i bolestan, pa mi je bilo potrebno da nekoliko minuta sedim na miru i saberem misli. Kako sam ja bila u Londonu, a telo moje majke u Birmingemu, nisam trenutno mogla ništa praktično da uradim, te sam rešila da odem na posao i radim kao i normalno, ili bar onoliko koliko mi to ova neprestana mučnina dozvoljava. Nikome na poslu neću reći da mi je majka umrla. Mogla sam da zamislim orgije uzdaha i izraza saučešća, znojavih zagrljaja i žaljenja zbog smrti osobe koju nisu ni upoznali niti su znali da postoji. To nije u mom stilu.

Kad sam izašla iz stanice metroa nedaleko od zgrade u kojoj sam radila, zapahnula me je vrućina, koja je već bila

tolika da je nedavno nanet asfalt kod izlaza omekšao. Buka i izduvni gasovi sporog saobraćaja kao da su se pojačali, a jarko i prodorno sunce štimalo me je za oči. Kad sam našla kakvo-takvo utočište kod svog radnog stola, smeštenog u najtišem uglu velike otvorene kancelarije, uključila sam ventilator i okrenula ga ka licu. Živnula sam i stala da narednih nekoliko minuta zagledam kaktuse koje sam poređala duž stola, što sam svakog jutra radila. Proverila sam da nigde ništa nije istrulilo ili se smežuralo i osušilo, opajala s njih prašinu mekom četkom za farbanje, pa ih okrenula tako da budu izloženi suncu. Kad sam to obavila, otvorila sam fasciklu s papirima. Nadala sam se da ću uspeti da potisnem u glavi događaje od tog jutra budem li se uhvatila ukoštac sa jednim posebno komplikovanim izveštajem koji sam do kraja naredne nedelje morala da predam načelniku sektora.

Moj posao možda i nije naročito uzbudljiv za nekoga ko je završio prava, ali meni odgovara. Većina mojih kolega s fakulteta položila je pravosudni ispit i otišla u advokate, ali mene je privukla sigurnost državnog posla: stalna i očekivana plata iako ne prevelika, pristojna penzija i činjenica da neću biti izložena hirovima starijih partnera i načelnika komore. Iako u poslu ne koristim znanja stečena na fakultetu i niti sam se stručno usavršila za njega, moje dobro poznavanje prava i zakona kao i funkcionisanja administrativnog aparata zgodno dođe kad god moram da uložim neku žalbu.

Da nije kolega, rad u kancelariji bio bi mi podnošljiv. Tog dana sam morala da se nosim sa još više stvari koje su me živcirale i iritirale nego obično. Primera radi, nije bilo ni pola jedanaest kad je iz male čajne kuhinje do mog stola dolebdelo miris jučerašnje kineske hrane, koju je jedan moj pozamašniji kolega voleo sredinom prepodneva da podgreje u mikrotalasnoj i jede. Žuč mi se podigla i morala sam da

popijem nešto hladno kako ne bih kao bez glave odjurila u ve-ce. Otišla sam do aparata za vodu, gde sam na svoje „oduševljenje“ srela Toma, živahnog administrativnog saradnika koji se onedavno zaposlio kod nas, kome su se po bujnoj bradi još videli tragovi sendviča koji je doručkovao. On će me sledeći iznervirati.

– Hej, Suzan, baš mi ti trebaš. Sve hoću da te pitam – napravio sam na Fejsbuku grupu za nas s posla da organizujemo izlaske u pab i razmenjujemo novosti. Pošalji mi zahtev za prijateljstvo, pa ću te dodati u grupu.

– Ti si odskora ovde, je li? – uspela sam da odgovorim dok sam sipala vodu u čašu. – Svi znaju da nisam na Fejsbuku.

– Au! Stvarno? Pa kako se onda povezuješ s ljudima? A jesu li na Instagramu ili Votsapu? Mogu i tamo da napravim grupu.

– *Nisam ni na čemu.* Sasvim mi je dovoljno da okrenem telefon ili pošaljem poruku.

– Da, pa to je dovoljno za tvoju *mamu* ili tako nekog. Kako onda održavaš kontakt sa društvom iz škole i s fakulteta? Kako organizuješ društveni život?

Nisam bila raspoložena za to. Iz nekog razloga pekle su me oči – možda zbog jarkog osvetljenja. Žustro sam mu objasnila da nemam želju da održavam kontakt sa ljudima koje sam površno poznavala pre mnogo godina i da živim sasvim jednostavnim životom. Bude li imao potrebu da me obavesti o okupljanju kolega ili da mi prenese neku važnu informaciju s radnog mesta, neka mi pošalje imejl. Mogla sam da mu predložim i da prevali petnaest koraka od svog stola do mog, ali ne volim da podstičem ljude na takve stvari.

Nešto iza jedan sat, kad sam pošla da bacim sendvič s puterom za koji sam se nadala da ću moći da ga pojedem, i ponovo se borila da se pribere, iznervirala sam se kad sam ugledala Lidiju – koleginicu od trideset i kusur godina koja

se nedavno razvela – kako se šeta po kancelariji i malo-malo gleda u nekakvu narukvicu. Morala sam da počnem da analiziram tabelu s brojevima koju sam odštampala pre kratke pauze, ali me je Lidijino šetkanje u tome ometalo.

– Lidija, je l' ti to pokušavaš da me iznerviraš? – prasnula sam kad je četvrti put prošla pored mog stola.

Kazala mi je da je za rođendan dobila pedometar i da se trudi da pređe deset hiljada koraka dnevno. Mora da se dovede u red pošto je ponovo „na tržištu“ – ja ne bih tim rečima opisala moj i njen status slobodne žene. Kad mi je i peti put prišla, upitala sam je zašto se ne šeta napolju kao svaki normalan čovek. Ne može, kako je rekla. Te večeri je imala sastanak naslepo i nije htela da bude sva znojava i štrorkava od hodanja po ulici. Kad je šesti put prošla, pozvala me je da joj se pridružim pošto sam već toliko zainteresovana za ono što radi. Odbila sam. U sedmom krugu došlo mi je da je zadavim. Očajnički su mi bili potrebni mir i tišina kako bih pregurala taj mučan dan. Predložila sam joj da ide uz stepenice, tako će dvaput brže skinuti suvišno salo sa zadnjice.

– Skapirala sam, Suzan – frknula je, pa promenila putanju i izašla na vrata. Sigurna sam da nisam bila jedina kojoj je laknulo.

Sredinom popodneva mom stolu je prišao Tom, koji se tog dana nadmetao s Lidijom za najiritantnijeg kolegu. Ignorirala sam ga, ali on je odlučno stajao i čekao da ga primetim.

– Sledećeg meseca organizujem obilaženje barova u dobrotvorne svrhe, pa me zanima da li bi htela da me sponzoriseš – kazao je. – Mogu imejlom da ti pošaljem link za stranicu za prikupljanje sredstava pošto vidim da nećeš uskoro ući u dvadeset prvi vek.

– A za šta prikupljaš novac? – pitala sam ispustivši olovku iz ruke.

– Nisam još odlučio. Znam samo da moram da uradim nešto smisleno u životu. Možda za pande – volim pande – ili možda za sprečavanje globalnog zagrevanja jer me to sad baš zanima. Mnogo je plemenitih ciljeva. Ne zna čovek odakle da počne. – Napravio je prenatraglašeno tužnu grimasu.

– Čujem da Udruženje obolelih od moždanog udara odlično radi – rekla sam. Ne znam zašto, oči su me opet zapekle.

– Može biti, ali to baš i nije seksi. A i moj drugar je, čini mi se, prošle godine obrijao bradu za žrtve moždanog udara. Ja bih nešto drugo.

– Pa, obrati mi se onda kad se odlučiš – rekla sam i okrenula se u stolici na drugu stranu.

U poslednje vreme svi u mojoj kancelariji skupljaju novac za nešto. To je nekad bilo jednom il' dvaput godišnje, a sad me non-stop zasipaju zahtevima doniraj za ovo, sponzorisi ono: hodanje, trčanje, voženje bicikla, plivanje, uspinjanje uz planinu i spuštanje, pešačenje, gacanje po blatu. Shvatite, ne žalim se ja. Ja od sveg srca podržavam to da ljudi svoju energiju koriste za dobrobit drugih, a ne sebe – ako se izuzmu korist po zdravlje i utisak vrlosti koji ostavljaju. S druge strane pak, lične interakcije koje su neizostavni deo takvih aktivnosti utiču na produktivnost rada. Rešila sam da popričam o tome sa Trudi, šefom odeljenja, mada mi stvarno nije bilo do toga. I bolje da nisam, na kraju me je samo još i ona iznervirala.

Trudi se zaposlila ovde istog dana kad i ja, pre bolje i da ne mislim koliko godina, i to na istoj poziciji. Ispočetka me je gnjavila da idem s njom na kafu za vreme pauze ili na čašu vina posle posla, ali ubrzo je uvidela da gubi vreme.

Trudi se od tada uspela do vrtoglavih visina u upravi, a da je pritom četiri puta išla na porodiljsko. Fotografije produkta tih odsustva bile su istaknute na vidnom mestu na njenom radnom stolu, zubati i pegavi u svojoj divoti.

Dok je sedela zavaljena u stolici i snishodljivo mi se smeškala, objasnila sam joj da bi, u smislu efikasnosti rada, pametnije bilo da se odredi termin jednom mesečno kad će kolege promovisati cilj za koji se zalažu i tražiti sponzore ili donatore novca. Trudi, koja je mislila da se šalim, kazala je da bi, u smislu efikasnosti rada, pametnije bilo da se odredi termin jednom mesečno kad mogu da iznosim svoje predloge za povećanje produktivnosti. Nasmejala se. Ja nisam. Možda je osetila da sam nezadovoljna njenom reakcijom pošto joj se na licu pojavio zabrinut izraz. Pitala me je jesam li dobro, da nisam možda zakačila onaj virus što hara gradom. Pružila mi je kutiju maramica, a ja sam se izvinila i izašla.

Pola sedam. U zgradi se ništa više nije čulo osim sve jačeg brujanja usisivača koji se bližio sad praznoj kancelariji, a meni su se po glavi ponovo motale svakojake misli. Taman sam ugasila kompjuter i stavila telefon u tašnu kad je naša čistačica, Rumunka Konstanca, otvorila vrata i uletela u kancelariju. Pripremila sam se za uobičajeni razgovor.

– Dobro veče, Suzan. Kako ste danas?

– Odlično – slagala sam. – Vi?

– Dobro, dobro. Uvek dobro. Poslednji u kancelariji?

– Kao i obično.

– Ah, vi ste vredni, Suzan, kao ja. A ne kao ostale lenštine.

Prišla je mom stolu i sagla se da mi zaverenički šapne nešto; osetila sam njen vreo dah na uhu.

– Onaj tamo, taj baca prljave maramice na pod. Slinave maramice. Bljak! A ona tamo, ona ostavlja šolje po stolu skroz umazane masnim karminom. Što ih ne odnese u kuhinju? Izvadi pola kredenca! Nekad sam joj rasklanjala sto, ali sad to više ne radim. Nisam joj ja majka. Derišta jedna... – Podigla se. – Nego, Suzan, vi još nemate muža? – Da me je to iko drugi pitao, rekla bih mu da gleda svoja posla, ali nas dve smo svakog dana vodile isti razgovor i ja sam već znala svoj tekst napamet. Rekla sam joj da mora da se šali.

– Vi ste pametna žena! Muškarci! Mi dirinčimo na poslu da zaradimo novac, pa odemo kući i nastavimo da dirinčimo. A šta oni rade kad se vrate s posla? Dignu noge uvis i čekaju da ih dvorimo ili odu s platom bog te pita gde, a vrate se praznih džepova. Moj muž George je nestao, prosto ispario. Ostavio me da sama podižem četiri ćerke. Sad su sve udate, a muževi su im ništarije. Čistim na tri mesta samo da mogu da im šaljem pare. Kažem im da ih sakriju ispod patosa.

– Srećne su što imaju takvu majku – odvrtila sam, pa ugasila ventilator, proverila je li mi karta za prevoz u džepu i okrenula se da odem. A onda sam zastala. Te su mi reči danas drugačije zazvučale.

Konstanca je bila sva ozarena. – Vi i ja smo iste. Znamo šta hoćemo od života i kako to da dobijemo. I nije nas briga šta ko misli. Vi ste dobra žena, Suzan.

Pošla je ka meni da me uštine za obraz, ali onda se setila da zazirem od takvog fizičkog kontakta, pa otišla na drugi kraj sobe da uključi usisivač u struju. Kad sam izašla iz zgrade, ponovo me je zapahnula vreline, koja je sad izbijala iz betona. Bilo mi je drago što sam ceo dan uspela da zadržim fasadu koju sam navukla iako su me kolege neprekidno spopadale. Niko nije naslutio šta mi se tog jutra desilo. A opet,

meni nimalo nije teško da krijem od drugih svoja osećanja. Vidite, prosto imam dara za to.

Kad sam stigla kući, pozvala sam Edvarda. Bilo mi je čudno što dvaput u jednom danu razgovaram s njim, i to za promenu učtivo. Situacija je nalagala da ostavimo po strani svoje ogromne nesuglasice i sarađujemo, barem dok ne prođe sahrana i imanje se ne podeli. Obavestio me je da su došli ljudi iz pogrebnog zavoda i da je okvirno zakazao sahranu za sledeći petak. I to kremaciju, kazao je. Nisam imala primedbe; nije mi jasno zašto bi iko želeo da mu telo člana porodice truli u vlažnoj zemlji niti zašto bi iko želeo nekakav hram da ga posećuje kao da duša umrlog sedi na nadgrobnom spomeniku i čeka da neko dođe pa da pročaskaju. Dobro, dakle, slažemo se.

– Ne verujem da je ostavila testament – nastavila sam. – Nikad ništa nije pominjala. Ti i ja ćemo podeliti novac od prodaje kuće i nešto ušteđevine. Ja ću se time pozabaviti.

Pauza. – Suz, ona jeste ostavila testament. Sastavila ga je pre nekoliko nedelja. Čula je u nekoj emisiji na radiju kako svako treba da napiše testament. Kazao sam joj da joj to ne treba, ali znaš kakva je bila. – Sećam se da mi je zazvučao kao da se brani, ili mi se to čini kad sad razmišljam o tome?

– Stvarno? Meni ništa nije pominjala.

Već je stupio u kontakt sa advokatima i obavestio ih da nam je majka umrla. To je bilo neverovatno praktično za mog brata, čija se preduzimljivost svodila na to da položi opkladu ili poruči picu.

– Rekli su mi da će pronaći njen testament i javiti nam se. Prepuštam sve njima. Ja se u te stvari uopšte ne razumem.

Te sam nedelje imala mnogo posla, pa sam bila primorana da se, uprkos zdravom razumu, oslonim na Edvarda. Potanko sam mu objasnila kako treba da prijavi majčinu smrt u opštini, dala mu spisak mesta pogodnih za održavanje daće i rekla mu da u maminom adresaru ima telefone svih njenih prijatelja koje treba da obavesti. Frknuo je kad sam ga upitala je li sposoban da sve to uradi.

Bilo je devet sati kad sam završila razgovor sa Edvardom. Ništa nisam jela celog dana osim dva keksića za doručak, pa mi se vrtelo u glavi. Skuvala sam tanjir klot pirinča, pa sela za sto da se izborim s navalom mučnine. Balkonska vrata što su vodila u baštu bila su odškrinuta, pa je u kuću dopiralo kmećanje novorođene bebe sa sprata i smrad kanti za smeće. Trebalo bi da objasnim – živim u stanu u Južnom Londonu, u prizemlju podeljene viktorijanske kuće u nizu. Iznajmljivala sam ga više od deset godina, dok moj gazda nije odlučio da proda stan, a ja sam dotad uspela da od svoje bedne činovničke plate uštedim za depozit. I tako sad imam svoj stan, to jest imam ogroman kredit.

Dok sam skupljala snagu da prinesem viljušku do usta, posmatrala sam Vinstona, debelog žutog komšijskog mačora, kako se pomno licka na mojoj popločanoj verandi. Nisam neki ljubitelj mačaka; ne volim kad zbrišu pod parkirana kola ili se provuku kroz rešetkastu ogradu kad im prijateljski priđeš. Vinston je, međutim, izuzetak. Ne uzmiče kad mu priđeš i pušta te da ga češkaš i maziš dok mu ne dosadi, a onda zevne, protegne se i lagano udalji. Ne plaši se nikoga i nema potrebu da se ikome umiljava. Podseća me na priču Radjarda Kiplinga „Mačka koja je hodala sama“, jednu od

mojih omiljenih priča u detinjstvu. Sećam se kako bi me otac, u retkim lucidnim trenucima, poseo na krilo i uzeo da mi čita iz pohabane knjige *Priče za decu*. Dok sam posmatrala Vinstona, zapitala sam se gde li je ta knjiga. Verovatno u nekoj zaboravljenoj kutiji na tavanu naše porodične kutije. To me je podsetilo koliko nam posla predstoji da je raščistimo pre nego što je prodamo, a ta mi je misao u mom sadašnjem stanju bila poražavajuća.

Kad sam posle nekoliko dana pozvala Edvarda da vidim kako napreduje sa zadacima koje sam mu zadala, telefon je neobično dugo zvonio. Taman sam htela da prekinem vezu kad se neki nepoznat glas javio i promrmljao „alo“. Načas sam oklevala, izvinila se rekavši da sam pogrešila broj, pa prekinula vezu, a onda se setila da sam pritisnula mamin broj na brzom pozivanju. Smesta sam ga ponovo okrenula. I opet mi se javio isti nehajni glas.

– Ja sam maločas zvala. Je li to kuća Grinovih? Patriše Grin – pokojne Patriše Grin – i njenog sina Edvarda?

– Aha, jeste.

– Ja sam Edvardova sestra, Suzan. Želim smesta s njim da razgovaram.

– O, Suzan! Da, ovaj, naravno. Samo da vidim je li tu.

Začulo se neko šaputanje, a onda neprirodno veselo: – Čao, Suz, kako je?

– Edvarde, ko je taj čovek i zašto se on javlja na mamin telefon?

– O, to je samo Rob. Rekao sam mu da može da ostane ovde koju nedelju dok se ne sredi. Upravo se vratio s puta. Super je lik.

– Baš me briga je li super ili nije. Ne želim da nepoznate osobe borave u kući naše majke. Reci mu da će morati da ode. Nije se ni ohladila, a kuća je puna njenih dragocenosti.

– Čuj, Suz...

– Suzan.

– Vidi, poznajem Roba još od fakulteta. Srela si ga više puta, samo davno. Sad mu je potrebna mala pomoć. Našao mi se kad mi je bilo teško i sad sam se ja našao njemu. Neću ga izbaciti – nema kud da ode. – Zaista je dirljivo koliko je moj brat lojalan svojim drugarima po čašici.

Rešila sam da ću se time pozabaviti lično kad odem u Birmingem. Neće mi dugo trebati da šutnem tog Roba na ulicu. Prešla sam na druge, važnije stvari vezane za sahranu. Edvard mi je kazao da će mi biti drago da čujem da je sredio sve za daću: iznajmio je salu u pabu po imenu *Bikovska glava*.

– Možemo da donesemo hranu ako želimo, a pićemo na crt, pa ćemo posle da platimo – kazao je s ponosom u glasu.

Objasnila sam da je to sasvim neprilično i da mora smesta da otkaže rezervaciju. – Mama nikad nije pila. Užasnula bi se da zna da će joj se daća održati u pabu.

– Gluposti. Nije istina da nije pila. Volela je s vremena na vreme da popije čašicu šerija ili limunadu s pivom. I volela bi da se ljudi lepo provedu, što i hoće u *Bikovskoj glavi*. Ne bi želela porcelanske šoljice i učtive razgovore.

– Upravo to bi želela. Takva je osoba bila. Nije volela krigle piva i terevenke.

– E pa, Suz, tako će da bude i svi će se lepo provesti, pričati smešne priče o njoj i napiti se ako hoće. A ti se, ako ti se ne sviđa, slobodno pokupi i idi.